

București

Guvernul României
Prim-ministru
Nr.5/6174/2021

DOMNULUI PROF. UNIV. DR. VALER DORNEANU
PREȘEDINTELE CURȚII CONSTITUȚIONALE

Având în vedere cererea de soluționare a conflictului juridic de natură constituțională dintre Parlamentul României, pe de o parte și Guvernul României, pe de altă parte, cerere formulată de prim-ministru în temeiul art. 146 lit. e) și ale art. 107 alin. (1) din Constituția României, republicată, precum și ale art. 11 alin.(1) pct. A lit. e), art. 34, art. 35 și art. 36 din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale a României, republicată,

În conformitate cu dispozițiile art.17 alin.(2) din Legea nr.47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, republicată, cu modificările și completările ulterioare, vă transmitem punctul de vedere al Guvernului, în dosarul Curții Constituționale nr.2764E/2021, asupra conținutului conflictului juridic de natură constituțională și a eventualelor căi de soluționare a acestuia, după cum urmează:

I. Situația de fapt

În data de 3 septembrie 2021, la Senatul României, sub nr.1/2824/03.09.2021, respectiv la Camera Deputaților, sub nr. 2/2491CP/03.09.2021 și la Cabinetul Președintelui Camerei Deputaților, sub nr. 1/2775/LO/03.09.2021, a fost depusă moțiunea de cenzură „Demiterea Guvernului Cîțu, singura șansă a României de a trăi!”, inițiată de deputați și senatori aparținând Grupurilor parlamentare Uniunea Salvați România, denumită în continuare USR și Partidul Alianța pentru Unirea Românilor, denumit în continuare AUR din Camera Deputaților și Senat (înregistrată sub nr.2MC/3.09. 2021).

Precizăm că tabelele cu semnătura parlamentarilor inițiatori nu conțin în mod expres titlul moțiunii de cenzură inițiate la data de 3 septembrie 2021, astfel cum s-a procedat în cazul tuturor moțiunilor de cenzură depuse anterior, aspect care este de

natură să creeze un dubiu cu privire la asumarea neechivocă a conținutului respectiv a momentului depunerii acesteia.

În data de 6 septembrie 2021, respectiv în data de 7 septembrie 2021, sub semnătura liderilor Grupurilor parlamentare USR și AUR din Camera Deputaților și Senat, documentului inițial i-au fost anexate alte tabele conținând semnături ale parlamentarilor inițiatori ai moțiunii de cenzură, după cum urmează:

- Grupul parlamentar AUR – la Senat, la data de 6 septembrie 2021; la Camera Deputaților, la data de 7 septembrie 2021;

- Grupul parlamentar USR – la Camera Deputaților, la data de 6 septembrie 2021.

În data de 7 septembrie 2021, Președintele Camerei Deputaților a comunicat prim-ministrului moțiunea de cenzură nr. 2 MC depusă în 3 septembrie 2021, însoțită atât de tabelele inițiale, cât și de noile înscrisuri. În plus, Președintele Camerei Deputaților a comunicat și faptul că, pentru îndeplinirea obligațiilor stabilite prin art.94 alin. 1 din Regulamentul activităților comune ale Camerei Deputaților și Senatului, Birourile Permanente ale celor două Camere au fost convocate în ședință comună în datele de 3, 4, 6 și 7 septembrie 2021, însă nu s-a putut întruni cvorumul de ședință, astfel încât nu a putut fi stabilită data ședinței comune a celor două Camere, ședință consacrată prezentării moțiunii de cenzură comunicate.

Ulterior depunerii cererii de soluționare a conflictului juridic de natură constituțională de către prim-ministrul României, invocând art. 14 alin. 1 și art. 94 din Regulamentul activităților comune ale celor două Camere, Președintele Senatului și Președintele Camerei Deputaților au convocat de comun acord, Plenul reunit al Parlamentului în data de joi, 9 septembrie 2021, orele 16.00. În același sens, Birourile permanente reunite au hotărât convocarea Plenului reunit al celor două Camere în data de joi, 9 septembrie 2021, stabilind la punctul 2 al proiectului ordinii de zi „prezentarea moțiunii de cenzură intitulată „Demiterea Guvernului Cîțu, singura șansă a României de a trăi!”, inițiate de senatori și deputați aparținând grupurilor parlamentare ale Uniunii Salvați România și ale Alianței pentru Unirea Românilor din Camera Deputaților și Senat”.

În ceea ce privește Adresa trimisă Guvernului României de Președintele Camerei Deputaților în data de 7 septembrie 2021, acesta este însoțită de trei documente:

- **moțiunea de cenzură nr. 2MC** din 3 septembrie 2021 împreună cu o listă de 124 de semnături care prezintă numeroase aspecte de neregularitate (unele semnături nu sunt prezentate în original, ci fotocopyate/scanate, neîndeplinind

cerința de semnătură olografă original în dreptul numelui; unele semnături sunt redactate cu ștersături ori corecturi direct pe text, prin suprapunerea unor linii/cuvinte corectoare; unele tabele cu semnături erau realizate în platforma Google Docs; unele semnături erau tăiate cu linie continuă; în plus, cu privire la unele semnături ale unor parlamentari există indicii că acestea nu corespund cu semnăturile aceluiași parlamentari din listele de semnături pentru prezența la ședințele de plen ale Camerelor);

- **două adrese** semnate în data de 6 septembrie 2021 de liderii grupurilor AUR, respectiv liderii grupurilorUSR din Camera Deputaților și Senat, însoțite de o listă cu 11 semnături olografe (adresa grupurilor parlamentare AUR), respectiv de o listă cu 23 de semnături olografe (adresa grupurilor parlamentare USR).

În raport cu cele 23 de semnături depuse la data de 6 septembrie 2021, liderii de grup ai USR din Camera Deputaților și Senat nu indică în cuprinsul adresei de înaintare justificarea transmiterii semnăturilor respective la o dată ulterioară depunerii moțiunii de cenzură.

În schimb, spre deosebire de USR, în raport cu cele 11 semnături depuse în data de 6 septembrie 2021, liderii grupurilor parlamentare ai AUR din Camera Deputaților și Senat au recunoscut în mod expres în cuprinsul adresei de înaintare a semnăturilor că la data de 3 septembrie 2021 moțiunea de cenzură nu a fost însoțită de semnăturile olografe și originale, ci semnăturile în fotocopie.

Astfel, în mod tacit, formațiunea politică USR și în mod expres formațiunea politică AUR au confirmat în data de 6 septembrie a.c. că moțiunea de cenzură nu a fost depusă în data de 3 septembrie a.c. în conformitate cu prevederile legale sub aspectul validității semnăturilor, sens în care, la data de 6 septembrie 2021, au completat documentația moțiunii de cenzură, cu scopul de a acoperi viciul de neconstituționalitate de la data depunerii moțiunii.

De asemenea, referitor la cele 23 de semnături, atragem atenția că semnăturile depuse la data de 6 septembrie a.c. diferă în mod vădit de cele înregistrate la 3 septembrie 2021, atât sub aspect ortografic, cât și al *instrumentuum-ului*. Ca atare, semnalăm faptul că, în măsura în care inițiatorul ar fi urmărit să depună în original tabelele înregistrate în altă formă la data de 3 septembrie 2021, acestea nu ar fi trebuit să fie diferite.

Aspectele privind regularitatea inițierii moțiunii de cenzură menționate din perspectiva îndeplinirii condiției de validate privind semnăturile inițiatorilor au fost invocate în cadrul discuțiilor din Birourile permanente reunite, acesta fiind de fapt motivul pentru care s-a ajuns la depunerea unor noi liste de semnături.

Prin raportare la conținutul comunicării trimise prim-ministrului de către Președintele Camerei Deputaților în data de 7 septembrie 2021, rezultă că în data de 3 septembrie 2021, data inițierii și depunerii moțiunii de cenzură, 34 de semnături (11 ale parlamentarilor AUR și 23 ale parlamentarilor USR) nu erau anexate în forma prevăzută de lege pentru a atesta în mod indubitabil voința expresă, individuală și unilaterală a respectivilor parlamentari de a iniția această moțiune de cenzură.

Ca atare, dacă scădem din numărul total de semnături depuse în 3 septembrie 2021, respectiv, 124 de semnături, pe cele nevalide, adică 34, rezultă faptul că, la momentul inițierii și depunerii moțiunii de cenzură, aceasta nu a fost semnată în mod valid decât de 90 de parlamentari, ceea ce reprezintă mai puțin de o pătrime din numărul total al senatorilor și deputaților (117).

Astfel, listele cu semnături pentru moțiunea de cenzură depusă în data de 3 septembrie 2021 au fost modificate/completate, sub semnătura liderilor de grup de o manieră insidioasă, prin înlocuirea semnăturilor nevalide, ceea ce atestă fără nicio tăgadă faptul că moțiunea de cenzură depusă în data de 3 septembrie 2021 și comunicată în data de 7 septembrie 2021 nu îndeplinea la data depunerii, condiția numărului minim de parlamentari cerută de Constituție în art. 113 alin. 2.

De asemenea, din analiza conținutului documentației comunicate de Președintele Camerei Deputaților în data de 7 septembrie 2021, documentului inițial (moțiunea de cenzură nr. 2MC din 3 septembrie 2021) i-au fost anexate noi tabele care conțin semnături ale parlamentarilor. Ca atare, rezultă faptul că Guvernului i-a parvenit un document completat, deci, diferit față de cel depus de inițiatori în data de 3 septembrie a.c..

II. Temeiul constituțional, legal și regulamentar

1. Constituția României

Art. 1

(5) În România, respectarea Constituției, a supremației sale și a legilor este obligatorie.

(...)

Art. 64

(1) Organizarea și funcționarea fiecărei Camere se stabilesc prin regulament propriu. Resursele financiare ale Camerelor sunt prevăzute în bugetele aprobate de acestea.

(2) Fiecare Cameră își alege un birou permanent. Președintele Camerei Deputaților și președintele Senatului se aleg pe durata mandatului Camerelor. Ceilalți membri ai birourilor permanente sunt aleși la începutul fiecărei sesiuni. Membrii birourilor permanente pot fi revocați înainte de expirarea mandatului.

(3) Deputații și senatorii se pot organiza în grupuri parlamentare, potrivit regulamentului fiecărei Camere.

(4) Fiecare Cameră își constituie comisii permanente și poate institui comisii de anchetă sau alte comisii speciale. Camerele își pot constitui comisii comune.

(5) Birourile permanente și comisiile parlamentare se alcătuiesc potrivit configurației politice a fiecărei Camere.

(...)

Art. 67

Camera Deputaților și Senatul adoptă legi, hotărâri și moțiuni, în prezența majorității membrilor.

(...)

Art. 109

(1) Guvernul răspunde politic numai în fața Parlamentului pentru întreaga sa activitate. Fiecare membru al Guvernului răspunde politic solidar cu ceilalți membri pentru activitatea Guvernului și pentru actele acestuia.

(...)

Art. 113

(1) Camera Deputaților și Senatul, în ședință comună, pot retrage încrederea acordată Guvernului prin adoptarea unei moțiuni de cenzură, cu votul majorității deputaților și senatorilor.

(2) Moțiunea de cenzură poate fi inițiată **de cel puțin o pătrime din numărul total al deputaților și senatorilor și se comunică Guvernului la data depunerii.**

(3) Moțiunea de cenzură se dezbate după 3 zile de la data când a fost prezentată în ședința comună a celor două Camere.

(4) Dacă moțiunea de cenzură a fost respinsă, deputații și senatorii care au semnat-o nu mai pot iniția, în aceeași sesiune, o nouă moțiune de cenzură, cu excepția cazului în care Guvernul își angajează răspunderea potrivit articolului 114.

Art. 114

(...)

(2) Guvernul **este demis dacă o moțiune de cenzură, depusă în termen de 3 zile de la prezentarea programului, a declarației de politică generală sau a proiectului de lege, a fost votată în condițiile articolului 113.**

2. *Regulamentul activităților comune ale Camerei Deputaților și Senatului*

Art. 14

(1) *Convocarea Camerelor în ședință comună se face de președinții acestora, de comun acord.*

(...)

Art. 15

(1) *Birourile permanente ale Camerei Deputaților și Senatului se întrunesc în ședință comună, la convocarea președinților acestora, pentru:*

a) adoptarea proiectului ordinii de zi și a proiectului programului de lucru ale ședințelor comune ale Parlamentului;

b) stabilirea datei și locului desfășurării ședințelor comune;

*c) **pregătirea și asigurarea desfășurării în bune condiții a lucrărilor ședințelor comune;***

d) îndeplinirea oricăror altor atribuții prevăzute de Legea nr. 96/2006 privind Statutul deputaților și al senatorilor, republicată, cu modificările și completările ulterioare, și de celelalte acte normative în vigoare incidente.

(...)

Art. 94

(1) *Moțiunea de cenzură inițiată de cel puțin o pătrime din numărul total al deputaților și senatorilor **se prezintă birourilor permanente** și se comunică **Guvernului de către președintele Camerei Deputaților, în ziua în care aceasta a fost depusă.** Moțiunea de cenzură se prezintă în ședința comună a celor două Camere în cel mult 5 zile de la data depunerii.*

(2) *Dezbaterea moțiunii de cenzură are loc după 3 zile de la data când a fost prezentată în ședința comună a celor două Camere.*

(3) *Data și locul ședinței comune, împreună cu invitația de participare, se comunică Guvernului de către președintele Camerei Deputaților, cu 24 de ore înainte ca aceasta să aibă loc.*

3. *Legea nr. 96/2006 privind statutul deputaților și al senatorilor*

Art. 14

(1) **Deputații și senatorii sunt obligați să respecte prevederile regulamentelor,** să se supună normelor de conduită civilizată, de curtoazie și de disciplină parlamentară și să nu aibă atitudini sau să folosească expresii ori cuvinte injurioase, ofensatoare, discriminatorii sau calomnioase.

III. Cu privire la admisibilitatea cererii de soluționare a conflictului juridic de natură constituțională

1. Cu privire la autorul sesizării și părțile implicate în conflict

Sub aspectul titularului dreptului de a sesiza Curtea Constituțională cu soluționarea unui conflict juridic de natură constituțională, precizăm faptul că, în conformitate cu art. 146 lit. e) din Constituție, prim-ministrul este titular al acestui drept.

Așa cum rezultă din jurisprudența Curții Constituționale, „rezultă că pot fi părți în conflictul juridic de natură constituțională prim-ministrul, atunci când își exercită o atribuție proprie, Ministerul Justiției sau chiar prefectul” (Decizia Curții Constituționale nr. 358/2018, par. 57).

Prin raportare la prezentul conflict juridic de natură constituțională, prim-ministrul este titular al sesizării, iar nu parte în conflictul juridic de natură constituțională, întrucât conflictul nu poartă asupra unor atribuții constituționale proprii ale prim-ministrului, ci asupra modului în care Parlamentul a înțeles să își îndeplinească competența constituțională de control politic asupra Guvernului prin inițierea, depunerea și comunicarea unei moțiuni de cenzură.

Sub aspectul părților aflate în conflict, cererea de soluționare a conflictului juridic de natură constituțională vizează existența unui conflict juridic de natură constituțională între Parlamentul României, pe de o parte, și Guvernul României, pe de altă parte, ca autorități publice aflate în conflict.

În jurisprudența sa, Curtea Constituțională a statuat că, „textul constituțional al art. 146 lit. e) operează o distincție între cele două categorii de subiecte de drept: titularii dreptului de a sesiza Curtea Constituțională, enumerați expres de norma constituțională, respectiv, autoritățile publice care pot avea calitatea de parte în conflict și are ca scop delimitarea calităților procesuale ale acestora în cauza dedusă judecării Curții. Astfel, prima categorie, prin formularea cererii de sesizare a Curții, acționează în virtutea dreptului conferit de Constituție, fără a dobândi calitatea procesuală de parte a conflictului, în vreme ce a doua categorie dobândește calitatea procesuală de parte a conflictului.” (Decizia nr. 358 din 30 mai 2018, publicată în M. Of. al României nr. 473 din 7 iunie 2018).

Tot potrivit jurisprudenței constante a Curții Constituționale, autoritățile publice care ar putea fi implicate într-un conflict juridic de natură constituțională sunt numai cele cuprinse în Titlul III din Constituție, și anume: Parlamentul, alcătuit

din Camera Deputaților și Senat, Președintele României, ca autoritate publică unipersonală, Guvernul, organele administrației publice centrale și ale administrației publice locale, precum și organele autorității judecătorești (Decizia nr. 611 din 3 octombrie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 877 din 7 noiembrie 2017, paragraful 58), respectiv, Înalta Curte de Casație și Justiție, Ministerul Public și Consiliul Superior al Magistraturii (Decizia nr. 988 din 1 octombrie 2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 784 din 24 noiembrie 2008).

Prin urmare, raportat la cererea de soluționare a conflictului juridic de natură constituțională formulată de prim-ministrul României, atât Guvernul României, cât și Parlamentul României, pot fi părți într-un conflict juridic de natură constituțională.

2. *Cu privire la existența unui conflict juridic de natură constituțională*

În jurisprudența sa, Curtea Constituțională a stabilit că un conflict juridic de natură constituțională presupune acte sau acțiuni concrete prin care o autoritate sau mai multe își arogă puteri, atribuții sau competențe care, potrivit Constituției, aparțin altor autorități publice, ori omisiunea unor autorități publice, constând în declinarea competenței sau în refuzul de a îndeplini anumite acte care intră în obligațiile lor (Decizia nr. 53/2005, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 144 din 17 februarie 2005).

Curtea Constituțională a reținut că instanța de contencios constituțional *„soluționează sau aplanează litigii constituționale între autorități. Aceste litigii pot privi conflicte între două sau mai multe autorități constituționale cu privire la conținutul ori întinderea atribuțiilor lor, decurgând din Constituție. Aceasta este o măsură necesară, urmărind înlăturarea unor posibile blocaje instituționale.”* (pct.B.1 lit.a din Decizia Curții Constituționale nr. 148/2003 privind constituționalitatea propunerii legislative de revizuire a Constituției României).

Prin Decizia nr. 270/2008 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 290 din 15 aprilie 2008), Curtea a statuat că textul art. 146 lit. e) din Constituție *„stabilește competența Curții de a soluționa în fond orice conflict juridic de natură constituțională ivit între autoritățile publice, iar nu numai conflictele de competență născute între acestea”*. Prin urmare, noțiunea de conflict juridic de natură constituțională *„vizează orice situații juridice conflictuale a căror naștere rezidă în mod direct în textul Constituției”* (a se vedea Decizia Curții Constituționale nr. 901

din 17 iunie 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 503 din 21 iulie 2009).

Guvernul României consideră că situația juridică conflictuală invocată de prim-ministru, în cererea sa, vizează, în esență, raporturi constituționale de control parlamentar dintre Parlament, pe de o parte și Guvern, pe de altă parte. Această situație juridică conflictuală s-a născut din aplicarea în mod direct și defectuos a textului constituțional de la art. 113 alin. 2.

În consecință, această situația juridică conflictuală nu urmează a se naște în viitor printr-o eventuală adoptare a moțiunii de cenzură de către o eventuală majoritate parlamentară, ci s-a născut deja prin declanșarea de către forul legislativ a controlului parlamentar prin moțiuni de cenzură asupra Guvernului, ca urmare a depunerii și a comunicării acesteia cu încălcarea prevederilor constituționale.

În opinia noastră, considerăm că există o distincție clară între situațiile juridice conflictuale a căror naștere rezidă în mod direct în textul Constituției și neconstituționalitatea unui act juridic adoptat de Parlament.

Astfel, pentru a evita finalizarea sau pentru a îndepărta efectele unor situații juridice conflictuale de rang constituțional între autoritățile publice, născute din aplicarea în mod direct a textelor constituționale, care, prin natura lor, au condus sau pot conduce la blocaje instituționale ca urmare a îndeplinirii sau neîndeplinirii cu încălcarea Constituției a competențelor proprii, Legea fundamentală a prevăzut pentru Curtea Constituțională atribuția expresă de a soluționa conflicte juridice de natură constituțională, în temeiul art. 146 lit. e din Constituție. Atunci când Curtea Constituțională constată existența unui conflict juridic de natură constituțională aceasta este chemată să stabilească și soluția de urmat pentru părțile aflate în conflict, totodată ordonând pentru viitor (ca urmare a caracterului general obligatoriu al considerentelor din deciziile Curții) comportamentul loial față de normele constituționale din partea autorității publice care a generat conflictul juridic de natură constituțională.

În schimb, pentru a evita intrarea în vigoare sau, odată intrate în vigoare, pentru a elimina din ordinea juridică actele juridice neconstituționale ale Parlamentului (legi, hotărâri, regulamente), Constituția României și Legea nr.47/1992 au prevăzut pentru Curtea Constituțională atribuțiile exprese de a soluționa sesizările de neconstituționalitate în temeiul art. 146 lit. a), b), c) și d), respectiv art. 27 alin. (1) din Legea nr. 47/1992, raportat la art. 146 lit. (l) din Constituție.

Având în vedere cele expuse mai sus, considerăm că există un conflict în sensul art. 146 lit. e) din Constituție, astfel:

- În primul rând, pentru că Parlamentul României, prin președinții celor două Camere, a considerat depusă în mod valid în data de 3 septembrie 2021 moțiunea de cenzură „*Demiterea Guvernului Cîțu, singura șansă a României de a trăi!*”.

- În al doilea rând, pentru că Parlamentul României, prin Președintele Camerei Deputaților, a comunicat Guvernului României o moțiune de cenzură cu încălcarea dispozițiilor constituționale ale art. 113 alin. (2) teza a doua din Constituție. Aceste fapte se constituie într-o conduită neconstituțională, deopotrivă neloială și abuzivă, față de autoritatea executivă și a generat o situație conflictuală a cărei origine rezultă chiar din textul constituțional.

De asemenea, conflictul juridic de natură constituțională invocat de autorul sesizării s-a născut deja și este în curs de desfășurare. Situația juridică conflictuală a fost generată de modul neconstituțional în care Parlamentul a înțeles să declanșeze controlul parlamentar prin moțiune de cenzură cu consecințe grave asupra bunei desfășurări a activității Guvernului în planul politicii interne și externe a țării, respectiv a bunei funcționări a administrației publice. Într-un stat de drept în care principiul separației puterilor în stat este respectat, controlul parlamentar prin moțiune de cenzură angajează un raport juridic între Parlament (puterea legislativă) și Guvern (puterea executivă), control care trebuie însă subsumat principiului conformității derulării procedurilor parlamentare cu Legea fundamentală.

În continuare, în susținerea opiniei noastre conform căreia cererea formulată de prim-ministrul României este admisibilă, vom arăta că situația juridică conflictuală supusă judecății Curții Constituționale are un caracter juridic de natură constituțională.

În primul rând, situația juridică conflictuală are un caracter juridic întrucât vizează aspectele procedurale de rang constituțional privind inițierea, depunerea și comunicarea moțiunii de cenzură. Astfel, în derularea procedurilor prevăzute de art. 113 din Constituție, Parlamentul prin reprezentanții săi a adoptat o conduită neconstituțională, care nesocotește condițiile de validitate necesar a fi întrunite pentru inițierea, depunerea și comunicarea unei moțiuni de cenzură, ceea ce are ca efect vicierea etapelor ulterioare ale procedurii moțiunii de cenzură: prezentarea, dezbaterea și, eventual, adoptarea respectivei moțiuni de cenzură.

În al doilea rând, situația juridică litigioasă are natură constituțională având în vedere că instituția constituțională a moțiunii de cenzură ține de domeniul dreptului

constituțional și reprezintă un instrument constituțional de realizare a controlului parlamentar asupra activității Guvernului, iar prezenta cerere vizează interpretarea de către Curtea Constituțională a dispozițiilor art. 113 alin. (2) din Constituție prin raportare la actele și faptele realizate de Parlamentul României în cadrul controlului parlamentar, care, dacă se constată a fi contrare normelor constituționale, generează un blocaj constituțional din perspectiva deplinei și bune desfășurări a activității Guvernului.

Prin raportare la rolul Curții Constituționale de garant al supremației Constituției și în considerarea atribuției sale constituționale de a soluționa conflicte juridice de natură constituțională între autoritățile statului, exclusiv cu privire la procedura controlului parlamentar prin moțiuni de cenzură, învederăm instanței de contencios constituțională că singura soluție constituțională pentru Guvernul în funcție de a înlătura consecințele juridice ale unei moțiuni de cenzură inițiate, depuse și comunicate cu încălcarea Constituției este admiterea unei cereri privind existența unui conflict juridic de natură constituțională.

Considerăm că cererea formulată de prim-ministrul României este admisibilă întrucât acesta este singurul remediu constituțional pentru salvagardarea principiului supremației Constituției înainte de adoptarea de către Parlament a actului juridic prin care se retrage încrederea în Guvern. În deplin acord cu argumentele invocate de prim-ministru în sesizarea adresată Curții Constituționale, considerăm că un guvern în funcție poate investi în temeiul dispozițiilor art. 147 lit. l din Constituție coroborat cu art. 27 alin. (1) din Legea nr. 47/1992 instanța de contencios constituțional cu verificarea unei situații juridice conflictuale de rang constituțional atunci când aceasta se fundamentează pe nerespectarea de către Parlament a prevederilor constituționale care reglementează etapele procedurii moțiunii de cenzură, așa cum sunt prevăzute în Legea fundamentală: inițierea, depunerea, comunicarea, prezentarea, dezbaterea și adoptarea unei moțiuni de cenzură (a se vedea în acest sens și Decizia nr. 533/2017, publicată în M. Of. al României nr. 592 din 24 iulie 2017).

Jurisprudența Curții Constituționale precitată recunoaște că o moțiune adoptată de Parlament poate fi contestată la Curtea Constituțională. Însă, aceasta ar fi exclusiv o sesizare *ex post*, după adoptarea actului juridic care consemnează voința majorității absolute a parlamentarilor de a retrage încrederea în Guvern, deci după producerea efectelor juridice privind demiterea Guvernului. Totodată, această sesizare *ex post* poate fi realizată numai de alte subiecte de sezină, altele decât prim-ministrul în calitate de șef al Guvernului.

În consecință, dacă am accepta ca posibil doar un eventual control *ex post* pentru verificarea comportamentului neconstituțional al Parlamentului cu privire la modul în care și-a realizat competența privind inițierea, depunerea, prezentarea, dezbateră și adoptarea unei moțiuni de cenzură, am accepta practic posibilitatea ca Parlamentul să inițieze, să comunice, să dezbată și să adopte cu încălcarea prevederilor constituționale o moțiune de cenzură, fără ca Guvernul să poată să se apere împotriva comportamentului neconstituțional al Parlamentului nici înainte, nici după adoptarea moțiunii de cenzură, aspect care afectează atât principiul supremației Constituției, cât și rolul Curții Constituționale de a garanta supremația Constituției, precum și principiul loialității constituționale în realizarea competențelor și în raporturile dintre autoritățile constituționale.

Argumentele de mai sus sunt formulate inclusiv prin luarea în considerare a Deciziei Curții Constituționale nr. 1525/2010 publicată în M. Of. al României nr. 818 din 7 decembrie 2010. În opinia Curții, *„depunerea moțiunii de cenzură are semnificația declanșării controlului parlamentar asupra activității Guvernului și mutatis mutandis constituie un act irevocabil în sensul inițierii acestui control; este o armă pusă îndeobște la îndemâna opoziției parlamentare și nu în ultimul rând este o formă de exprimare a opoziției față de măsurile adoptate de Guvern. În consecință, împiedicarea prezentării și refuzul de a dezbate o moțiune de cenzură deja depusă sunt contrare Constituției, întrucât acest lucru ar echivala cu eliminarea posibilității opoziției parlamentare de a cenzura și controla deciziile guvernamentale de angajare a răspunderii”*.

Fără a contesta validitatea argumentelor Curții Constituționale din Decizia precitată, formulate cu privire la o situație de fapt complet diferită de cea care a condus la formularea prezentei cereri, învederăm faptul că, **în cazul dedus judecății Curții acum, premisa esențială care face imposibilă prezentarea și dezbateră moțiunii de cenzură este însăși neconstituționalitatea derulării etapelor procedurale stabilite direct în textul Constituției, prin raportare la condițiile privind inițierea, depunerea și comunicarea moțiunii de cenzură.**

Din acest motiv, considerăm că instanța de contencios constituțional a fost sesizată cu o nouă situație juridică conflictuală de rang constituțional, asupra căreia nu a mai avut ocazia să se pronunțe în trecut.

Considerăm că într-un stat de drept nu s-ar putea accepta ca o moțiune de cenzură care este inițiată, depusă și comunicată neconstituțional să devină în mod inevitabil și un act irevocabil, care nu se poate finaliza decât cu supunerea acestuia spre dezbateră și aprobare în Plenul reunit al celor două Camere. Ar însemna să se

admită că o încălcare a Constituției ar putea să producă efecte juridice, deși producerea de efecte juridice ar fi putut fi oprită prin admisibilitatea unei acțiuni în fața Curții Constituționale.

Fie și din acest motiv, decizia Birourilor permanente reunite din data de 9 septembrie 2021 (ulterior formulării cererii de soluționare a conflictului juridic de natură constituțională) prin care s-a hotărât amânarea dezbaterilor și a votului asupra moțiunii de cenzură până când Curtea Constituțională se va pronunța asupra cererii de soluționare a conflictului juridic de natură constituțională formulat de prim-ministrul României reprezintă un gest de normalitate instituțională, care dă sens principiului cooperării loiale între autoritățile publice, consacrat de art. 1 alin. 3 din Constituție.

În concluzie, fără a îngrădi cu nimic dreptul parlamentarilor de a iniția și depune moțiuni de cenzură împotriva Guvernului în conformitate cu propriile opțiuni politice, considerăm că o moțiune de cenzură inițiată, depusă și comunicată cu încălcarea prevederilor constituționale nu poate să își continue în mod obligatoriu parcursul parlamentar, cu riscul de a fi dezbătută și adoptată și, pe cale de consecință, de a determina atât un blocaj al activității Guvernului, cât și de a stabiliza în ordinea juridică efectele unui act născut neconstituțional.

O moțiune de cenzură inițiată, depusă și comunicată cu încălcarea Constituției nu se poate constitui prin voința politică ulterioară a majorității parlamentare într-un act al Parlamentului producător de efecte juridice în raporturile constituționale cu Guvernul. Această situație juridică conflictuală de rang constituțional ar afecta însuși principiul separației puterilor în stat, colaborarea loială dintre Parlament și Guvern, având ca efect afectarea gravă a activității Guvernului, ca parte a autorității executive.

IV. Argumente cu privire la existența conflictului juridic de natură constituțională

1. Cu privire la controlul parlamentar prin moțiune de cenzură

Moțiunea de cenzură este o instituție constituțională prin care se realizează controlul parlamentar asupra activității Guvernului. În sistemul nostru constituțional, Guvernul, parte a autorității executive, răspunde politic solidar doar în fața Parlamentului, aceasta fiind o trăsătură specifică sistemelor de guvernare parlamentare. Totodată, răspunderea politică colectivă a Guvernului față de Parlament nu instituie o subordonare ierarhică între Parlament și Guvern, ci, din contră, dă sens principiului separației și controlului între puterile statului.

Controlul parlamentar asupra activității Guvernului este mult mai larg decât controlul parlamentar prin moțiuni de cenzură. Astfel, controlul parlamentar se poate realiza și prin informări, întrebări, interpelări, moțiuni simple. Însă, forma cea mai gravă a controlului parlamentar este reprezentată de controlul parlamentar urmat de sancțiune, anume controlul parlamentar prin moțiunea de cenzură.

Sub aspectul soluționării cererii formulate de prim-ministru, ceea ce este esențial prin raportare la instituția moțiunii de cenzură nu este calificarea acesteia doar ca o formă a controlului parlamentar din perspectiva raporturilor de putere dintre executiv și legislativ în cadrul unei democrații constituționale, ci și calificarea acesteia ca instituție juridică de rang constituțional din perspectiva efectelor juridice de rang constituțional pe care le generează de la momentul declanșării procedurii până la momentul finalizării acesteia prin votul majorității parlamentare.

Nu este întâmplător faptul că în doctrină, imediat după adoptarea Constituției din 1991, s-a precizat că „Moțiunea de cenzură este simetric opusă votului de încredere, întrucât prin adoptarea ei Parlamentul retrage încrederea acordată Guvernului la învestitură. Prin adoptarea moțiunii de cenzură, mandatul de încredere acordat de Parlament încetează, iar Guvernul (...) este demis” (M. Constantinescu, I. Deleanu, A. Iorgovan, I. Muraru, F. Vasilescu, I. Vida, *Constituția României comentată și adnotată*, Ed. R. A. Monitorul Oficial, București, p.249)

Așadar, pentru a califica judicios natura juridică a instituției constituționale a moțiunii de cenzură trebuie să avem în vedere raporturile constituționale dintre Parlament și Guvern.

Din aceste raporturi constituționale rezultă faptul că sancțiunea cea mai severă care intervine în cazul răspunderii politice solidare a Guvernului în fața Parlamentului este retragerea încrederii de către Parlament, consecința juridică imediată a sancțiunii retragerii încrederii fiind demiterea Guvernului.

Pentru a putea ajunge la sancțiunea retragerii încrederii în Guvern, legiuitorul constituant a stabilit procedura constituțională a moțiunii de cenzură, procedură care trebuie respectată în integralitate.

Motivele pentru care legiuitorul constituant a stabilit direct în textul constituțional etapele procedurii moțiunii de cenzură reflectă necesitatea de a garanta principiul stabilității guvernamentale, principiu care se subsumează principiului colaborării loiale între autoritățile publice.

Astfel, etapele constituționale ale procedurii moțiunii de cenzură nu pot fi calificate drept simple acte premergătoare ale dezbaterii și votării moțiunii de

cenzură. Ele nu sunt doar proceduri administrative necontencioase, prevăzute de legiuitor pentru nașterea validă a unui act juridic (hotărârea Parlamentului pentru retragerea încrederii Guvernului), proceduri a căror legalitate poate fi verificată doar împreună și ulterior nașterii actul juridic final.

În realitate, etapele de rang constituțional ale procedurii moțiunii de cenzură sunt garanții ale principiului stabilității guvernamentale și ale bunei funcționări a statului. Prin aceste etape ale procedurii moțiunii de cenzură legiuitorul constituant s-a asigurat că membrii parlamentului nu pot să inițieze oricând și oricum moțiuni de cenzură în scop șicanatoriu, doar cu scopul de a pune presiune pe Guvern, pe primul-ministru sau pe membrii Guvernului în vederea adoptării unei anumite conduite, a renunțării la o anumită conduită sau chiar a blocării activității Guvernului.

În acest sens, trebuie citite și înțelese condițiile de validitate de rang constituțional ale procedurii moțiunii de cenzură: (i) numărul minim de o pătrime din numărul total al deputaților și senatorilor, (ii) comunicarea moțiunii de cenzură către Guvern la data depunerii, (iii) prezentarea moțiunii de cenzură depuse și comunicate Guvernului în ședința comună a celor două Camere, (iv) dezbaterea moțiunii de cenzură după 3 zile de la data prezentării, (v) majoritatea absolută necesară pentru a adopta moțiunea de cenzură și, nu în ultimul rând, (vi) interdicția pentru parlamentarii care au inițiat o moțiune de cenzură respinsă de a mai iniția încă o moțiune de cenzură în aceeași sesiune, cu excepția cazului în care Guvernul își angajează răspunderea.

Autorul sesizării nu invocă în cererea adresată Curții Constituționale neregularități care vizează aspectele extrinseci de neconstituționalitate ale unei posibile hotărâri de retragere a încrederii în Guvern sau aspecte care țin de nerespectarea procedurilor parlamentare stabilite prin Regulamentul activităților comune ale celor două Camere. Însă, în esență, invocă faptul că, în raporturile constituționale dintre Parlament și Guvern cu privire la controlul parlamentar prin moțiunea de cenzură, condițiile de validitate prevăzute în mod expres de Constituție cu privire la inițierea, depunerea și comunicarea moțiunii de cenzură nu au fost îndeplinite, aspect care nu poate fi acoperit/corectat/reglat prin derularea obligatorie a celorlalte etape ale procedurii moțiunii de cenzură. Ca atare, în cadrul acestei sesizări nu ne aflăm nici în situația de fapt și de drept avută în vedere de către Curtea Constituțională în Decizia nr. 1525/2010, nici în situația de fapt și de drept avută în vedere de Curtea Constituțională în Decizia nr. 609/2020.

Curtea Constituțională însăși realizează o distincție logică și necesară între etapele procedurale ale instituției moțiunii de cenzură „între depunerea moțiunii de cenzură, pe de o parte, și prezentarea/ dezbateră/ votarea acesteia, pe de altă parte. Astfel cum s-a arătat, pentru depunerea moțiunii de cenzură cele două Camere trebuie să fie în sesiune ordinară sau extraordinară, însă pentru prezentarea/ dezbateră/ votarea acesteia cele două Camere trebuie să lucreze în ședință comună. Dacă primul aspect [depunerea moțiunii de cenzură] ține de voința politică a deputaților/ senatorilor, care trebuie să țină seama de o precondiție procedurală pentru depunerea moțiunii de cenzură, cel de-al doilea aspect [prezentarea/ dezbateră/ votarea moțiunii de cenzură] ține de procedura pe care Parlamentul trebuie să o urmeze odată ce moțiunea de cenzură a fost depusă” (Decizia Curții Constituționale nr. 609/2020).

Având în vedere cererea formulată de prim-ministrul României, argumentele enunțate mai sus și considerentele Curții Constituționale din Decizia nr. 609/2020 rezultă că premisa conflictului juridic de natură constituțională este realizarea de către Parlament cu încălcarea Constituției a primelor două etape constituționale: depunerea moțiunii și comunicarea moțiunii. Fără a nega considerentele Curții Constituționale care arată că moțiunea de cenzură nu poate să fie împiedicată de la a fi prezentată și/sau de la a fi dezbătută, considerăm că premisa obligativității continuării procedurii așa cum a fost gândită de Curtea Constituțională nu putea fi decât aceea că etapele constituționale anterioare ale depunerii și comunicării moțiunii de cenzură s-au derulat în conformitate cu prevederile constituționale, în sensul urmărit de legiuitorul constituent. Însă, dacă aceste două etape procedurale sunt realizate de Parlament cu încălcarea prevederilor constituționale, mai putem argumenta că celelalte etape ale procedurii constituționale privind moțiunea de cenzură trebuie să fie continuate în mod obligatoriu? Dacă răspunsul la această întrebare ar fi unul pozitiv, atunci am accepta faptul că o procedură de control parlamentar inițiată cu încălcarea Constituției ca urmare a neîndeplinirii sau îndeplinirii defectuoase a obligațiilor constituționale de către Parlament ar putea să producă efecte juridice prin obligarea Parlamentului la continuarea acesteia, aspect care nu poate fi acceptat într-un stat de drept care garantează supremația Constituției.

Nu în ultimul rând, raportat la necesitatea de a asigura stabilitatea guvernamentală în detrimentul unor reacții politice conjuncturale, precizăm că moțiunea de cenzură depusă în data de 3 septembrie apare ca fiind semnată *inter alia* de anumiți membri ai partidului politic parlamentar USR, care, la data semnării, încă dețineau calitatea de membri ai Guvernului (ne referim aici la domnii miniștri

Cătălin Drulă, Cristian Ghinea, Claudiu Iulius Gavril Năsui și Ciprian-Sergiu Telean, respectiv domnul viceprim-ministru Dan Ilie Barna).

Raportat la controlul parlamentar prin moțiuni de cenzură, trebuie avut în vedere și principiul loialității și solidarității instituționale, care rezultă din litera și spiritul art. 109 alin. (1) teza a doua și care impune membrilor Guvernului să se manifeste în spiritul afinității față de activitatea Guvernului atâta vreme cât aceștia sunt membri ai Guvernului. Astfel, în succesiunea logică miniștrii respectivi au opțiunea ca mai întâi să demisioneze, iar abia după pierderea calității de membri ai Guvernului să participe la inițierea unei moțiuni de cenzură.

Din punct de vedere al interpretării logice a prevederilor constituționale menționate mai sus, nu este admisibilă o eventuală lipsă de loialitate și solidaritate a unor membri ai Parlamentului care sunt în același timp și membri ai Guvernului, în ceea ce privește eventuala inițiativă sau participarea la votarea unei moțiuni simple împotriva unui ministru, coleg de cabinet, respectiv a unei moțiuni de cenzură împotriva cabinetului însuși, deoarece în acest mod s-ar fractura logica prevederilor art. 109 alin. (1) teza a doua, coroborat cu art. 113 alin. (2) și cu art. 1 alin. (4) și (5) din Constituție.

Mai mult, o asemenea conduită ar produce inevitabil o încălcare a întregii construcții constituționale a organizării și funcționării puterii executive reprezentate de Guvern în cele expuse în prezenta cerere, precum și o încălcare a principiului separației și echilibrului puterilor în stat.

2. *Cu privire la primul argument formulat în cererea de soluționare a conflictului juridic de natură constituțională*

Raportat la conținutul cererii de soluționare a unui conflict juridic de natură constituțională, Guvernul României își însușește argumentele expuse cu privire la neîndeplinirea de către moțiunea de cenzură a condiției de validitate de rang constituțional a numărului minim de o pătrime din numărul total al deputaților și senatorilor.

Astfel, conform art. 113 alin. 2 din Constituție, inițierea moțiunii de cenzură se face de cel puțin o pătrime din numărul total al deputaților și al senatorilor. Inițierea unei moțiuni de cenzură presupune o manifestare de voință expresă, individuală, unilaterală și neechivocă din partea parlamentarului, senator sau deputat, de a demara procedura controlului parlamentar prin moțiune de cenzură. Această manifestare de voință expresă, individuală și unilaterală nu se poate exprima decât în forma cerută de lege (lato sensu), respectiv de regulamentele parlamentare.

Ca act juridic al Parlamentului, manifestarea de voință a unui parlamentar de a iniția o moțiune de cenzură trebuie să fie neviciată și exprimată în forma prevăzută de lege la momentul depunerii moțiunii de cenzură.

Exprimarea manifestării de voință individuale în forma prevăzută de lege atestă că moțiunea de cenzură este însușită de persoana semnatară, iar aceasta își poate asuma răspunderea pentru conținutul documentului prin intermediul unei semnături valide, respectiv poate să decline răspunderea pentru conținutul documentului în cazul unei semnături nevalide. Totodată, semnătura atestă că documentul semnat - în conținutul lui - nu mai poate fi modificat ulterior semnării sale.

Recent, ca urmare a pandemiei de COVID-19, regulamentele parlamentare au prevăzut posibilitatea exercitării dreptului de inițiativă parlamentară prin mijloace electronice, **atestate însă doar pe baza semnăturii electronice**. Așadar, în prezent, potrivit Regulamentelor parlamentare, actele circumscrise dreptului la inițiativă parlamentară pot fi depuse fie sub semnătură în original, fie prin mijloace electronice, atestate prin semnătura electronică (a se vedea în acest sens art. 95 alin. 5 din Regulamentul de organizare și funcționare a Senatului).

Mai mult, în ceea ce privește comunicarea și înregistrarea la distanță a actelor care emană din sau care privesc activitatea deputaților și senatorilor, procedurile parlamentare prevăzute de regulamentele fiecărei Camere cuprind remedii particulare în acest sens, respectiv transmiterea ordinii de zi pe suport electronic, votul și dezbaterile prin mijloace electronice etc. Însă, este important de menționat sub acest aspect că regula în materie o constituie îndeplinirea demersurilor într-o formă care să ateste fără echivoc manifestarea de voință a parlamentarului ori a organelor sale de conducere sau de lucru, iar aceasta este fie forma scrisă, fie una electronică, cu posibilitatea atestării. Prin urmare, procedurile parlamentare susceptibile de exercitare în formă electronică sunt reglementate în mod excepțional, excepția fiind de strictă interpretare și aplicare.

Ca atare, având în vedere că în cuprinsul secțiunii dedicate regimului juridic al moțiunii de cenzură din Regulamentul activităților comune ale celor două Camere nu se regăsesc mențiuni privitoare la posibilitatea asumării demersului și în alte forme decât semnătura olografă originală, apreciem că manifestarea de voință trebuie să fie exprimată exclusiv în această modalitate.

Inclusiv practica judiciară a arătat că o copie a semnăturii echivalează cu nemanifestarea voinței juridice. Această copie nu poate produce efecte juridice,

astfel că, demersul nu poate fi considerat conform din punct de vedere al condițiilor de formă (a se vedea Decizia nr. 2050 din data de 31 mai 2017, pronunțată de Secția de contencios administrativ și fiscal a Înaltei Curți de Casație și Justiție).

De asemenea, referitor la forma moțiunii de cenzură comunicată Guvernului în data de 7 septembrie a.c., se poate constata că cele 34 de semnături (11 ale parlamentarilor AUR și 24 ale parlamentarilor USR)- care au fost transmise în original la data de 6 septembrie 2021 Președintelui Camerei Deputaților și comunicate de acesta Guvernului pe 7 septembrie 2021 - împreună cu moțiunea și semnăturile inițiale depuse la 3 septembrie 2021 nu întruneau la momentul depunerii moțiunii nici măcar condițiile legale pentru a fi calificate drept semnături electronice/digitale. Însă, chiar și în ipoteza în care moțiunea ar fi fost asumată de o parte din parlamentari prin semnătură electronică, semnătura electronică nu ar fi putut produce efecte cât timp moțiunea de cenzură (înscrisul asumat) a fost depusă în mod fizic. Aceasta întrucât semnătura electronică poate fi încorporată doar unui înscris în formă electronică, destinat a fi citit prin intermediul unui program, nefiind posibilă încorporarea unei semnături electronice unui alt înscris decât cel electronic (a se vedea în acest sens Decizia Înaltei Curți de Casație și Justiție nr. 6 din 16 februarie 2015).

În consecință, în condițiile prevederilor art. 104 din Regulamentul activităților comune ale Camerei Deputaților și Senatului, potrivit cărora dispozițiile acestuia se completează cu prevederile aplicabile din Regulamentul Camerei Deputaților și Senatului, rezultă că atestarea manifestării de voință a unui parlamentar semnată că dorește să inițieze și să își însușească conținutul unei moțiuni de cenzură se realizează fie prin depunerea semnăturii acestuia în original, fie electronic, prin semnătură electronică, dar exclusiv la momentul depunerii acesteia. Orice altă modalitate de exprimare a manifestării de voință a unui parlamentar – fax, scanare, fotocopiere -, nefiind realizată în forma prevăzută de regulamentele parlamentare, nu poate fi considerată ca fiind făcută în forma cerută de lege.

Pentru a întări aceste argumente, facem trimitere și la prevederile Legii nr. 189/1999 privind exercitarea inițiativei legislative de către cetățeni, republicată, cu modificările și completările ulterioare, care, la art. 6 reglementează înregistrarea propunerii legislative. În cuprinsul prevederii legale anterior menționate, legiuitorul a stabilit că propunerea legislativă care face obiectul inițiativei legislative a cetățenilor trebuie să fie însoțită de expunerea de motive și **de originalele listelor de susținători**, iar ulterior, Camera Parlamentului la care a fost înregistrată inițiativa

legislativă a cetățenilor va trimite originalele listelor de susținători la Curtea Constituțională, păstrându-și o copie a acestora.

Or, în condițiile în care pentru inițierea unor inițiative legislative de către cetățeni sau de către parlamentari, legea și regulamentele Camerelor prevăd ca semnăturile să fie date în mod valid, fie în original olograf, fie prin semnătură electronică, este de neacceptat ca în condițiile depunerii unei moțiuni de cenzură, act cu profunde implicații politice, instituționale și juridice, semnarea respectivei moțiuni să se facă în mod nevalid, afectând condiția de validitate de rang constituțional a numărului minim de parlamentari necesar pentru inițierea moțiunii de cenzură.

Nu în ultimul rând, considerăm că etapa inițierii unei moțiuni de cenzură este una cu executare dintr-o dată, la momentul depunerii, iar nu cu executare succesivă, care să implice ori să permită complinirea condiției de validitate a unui asemenea act juridic prin completarea numărului de semnături sau înlocuirea semnăturilor după data/momentul depunerii moțiunii de cenzură.

Luând în considerare cele expuse mai sus, rezultă că textul moțiunii de cenzură face corp comun cu listele de semnături care atestă manifestarea de voință expresă, individuală și unilaterală de însușire a respectivului text. Îndeplinirea condiției de validitate cu privire la numărul minim de parlamentari necesar pentru inițierea unei moțiuni de cenzură nu se poate stabili decât prin raportare la momentul depunerii moțiunii, iar nu prin raportare la un moment ulterior, nedefinit în timp.

O astfel de interpretare se justifică prin rațiunea însăși a normei constituționale. Dacă am accepta că o moțiune de cenzură se poate depune cu încălcarea condiției numărului minim de semnături sau a validității acestora, ar însemna că rațiunea pentru care a fost instituită această condiție de rang constituțional nu își mai găsește aplicarea.

Astfel, dacă acceptăm posibilitatea depunerii unei moțiuni de cenzură cu mai puține semnături decât cele necesare sau cu semnături nevalide în speranța că vor fi completate ulterior, ar însemna să acceptăm o fraudă la Constituție și o golire de conținut a prevederilor art. 113 alin. 2 teza întâi, care ar putea conduce la inițierea unor moțiuni de cenzură șicanatorii, utilizate doar cu scopul de a pune presiune pe Guvern, pe primul-ministru sau pe membrii Guvernului în vederea adoptării unei anumite conduite ori a renunțării la o anumită conduită. Acceptarea ideii că semnăturile nevalide de la data depunerii moțiunii pot fi acoperite la o dată ulterioară prin asumarea acestora sau, și mai grav, prin trimiterea lor în forma validă, ar constitui o atitudine neloială a Parlamentului față de Guvern în sensul că afectează

principiul colaborării loiale dintre autoritățile statului prin raportare la principiul asigurării stabilității guvernamentale. Viciul de procedură ar fi atât de grav încât etapele procedurale ulterioare (prezentarea, dezbateră și votarea nu ar putea să aibă loc).

În consecință, prin raportare la argumentele enunțate mai sus, considerăm că instanța de contencios constituțional ar trebui să constate existența unui conflict juridic de natură constituțională între Parlament, pe de o parte și Guvern, pe de altă parte, rezultat din faptul că procedura de control parlamentar prin moțiuni de cenzură a fost inițiată cu încălcarea prevederilor art. 113 alin. 2 teza întâi din Constituție, prin depunerea în data de 3 septembrie 2021 la cele două Camere a unei moțiuni de cenzură care nu îndeplinea condiția constituțională a numărului minim de parlamentari necesar pentru a fi inițiată.

Acest aspect rezultă din faptul că 34 de semnături dintr-un total de 127 (117 fiind numărul minim necesar pentru inițierea moțiunii de cenzură) nu respectau condițiile de validitate pentru a atesta voința individuală, neechivocă și unilaterală a parlamentarilor respectivi de a-și asuma în data de 3 septembrie 2021 textul respectivei moțiuni, precum și intenția de a depune respectiva moțiune la data respectivă.

3. Cu privire la al doilea argument formulat în cererea de soluționare a conflictului juridic de natură constituțională

Guvernul României își însușește argumentele enunțate de prim-ministru în cererea de soluționare a unui conflict juridic de natură constituțională, în sensul că inițierea și depunerea unei moțiuni de cenzură presupun în mod obligatoriu atât verificarea îndeplinirii condiției constituționale a numărului minim de inițiatori, cât și verificarea corolarului logic al acesteia, anume respectarea condiției de validitate a semnăturilor acordate în vederea inițierii moțiunii de cenzură.

Această competență nu este atribuită în mod expres de Constituție sau de Regulamentul activităților comune ale celor două Camere niciunei structuri parlamentare, fie de conducere, fie de lucru.

În schimb, Regulamentul activităților comune ale Camerei Deputaților și Senatului prevede în art. 94 alin. 1 că moțiunea de cenzură inițiată de cel puțin o pătrime din numărul total al deputaților și senatorilor se prezintă birourilor permanente și se comunică Guvernului de către Președintele Camerei Deputaților, în ziua în care aceasta a fost depusă.

De asemenea, conform art. 15 alin. 1 lit. c din același Regulament, birourile permanente ale Camerei Deputaților și Senatului se întrunesc în ședință comună, la convocarea președinților acestora, pentru pregătirea și asigurarea desfășurării în bune condiții a lucrărilor ședințelor comune.

Din interpretarea sistematică a acestor prevederi rezultă că verificarea condițiilor de validitate atât cu privire la numărul minim de parlamentari, cât și a semnăturilor acestora pentru inițierea unei moțiuni de cenzură nu se poate realiza decât de către birourile permanente ale celor două Camere, în scopul pregătirii și asigurării desfășurării în bune condiții a lucrărilor ședințelor comune.

În acest sens se exprimă și doctrina de specialitate. Astfel, se arată că „Textul moțiunii însoțit de lista inițiatorilor este transmis Birourilor permanente ale Senatului și Camerei Deputaților. O condiție prealabilă a prezentării moțiunii în ședința comună a celor două Birouri permanente este verificarea de către acestea a listei inițiatorilor, pentru a se constata veridicitatea semnăturilor, apartenența politică a semnatarilor și, îndeosebi, întrunirea numărului de parlamentari semnatori prevăzuți în Constituție și în Regulamentul activităților comune ale Camerei Deputaților și Senatului pentru ca introducerea moțiunii de cenzură să fie valabilă. Cerința întrunirii numărului legal de semnături de susținere a depunerii moțiunii de cenzură este o condiție de fond a promovării sale. Nerespectarea acestei condiții de către inițiatorii moțiunii de cenzură duce la invalidarea acestui demers parlamentar.

Dacă numărul deputaților și senatorilor semnatori este insuficient pentru depunerea moțiunii de cenzură, Birourile permanente vor constata această iregularitate procedurală hotărând, de la sine, inadmisibilitatea acesteia și întreruperea procedurii ca atare” (Cristian Ionescu, Corina Adriana Dumitrescu, *Constituția României. Comentarii și explicații*, Ed. C.H. Beck, București, 2017, p. 1.183).

Mai mult, tot în doctrina de specialitate se arată că „Moțiunea de cenzură poate fi inițiată de cel puțin o pătrime din numărul total al deputaților și senatorilor. Este o condiție de validitate. În cazul în care moțiunea nu a fost inițiată de un număr de parlamentari care să satisfacă această cerință, ea nu poate, în mod legal, să fie luată în discuție și nici, bineînțeles, supusă votului. Este o cerință de natură să prevină inițierea de moțiuni nereprezentative, făcute în scop șicanator, numai din dorința de a destabiliza încrederea în Guvern și sprijinul de care se bucură ca urmare a acestei încrederi” (M. Constantinescu, I. Deleanu, A. Iorgovan, I. Muraru, F. Vasilescu, I. Vida, *Constituția României comentată și adnotată*, Ed. R. A. Monitorul Oficial, București, p. 250).

Or, raportat la speța dedusă judecății Curții Constituționale, această verificare nu a avut niciodată loc cu privire la cele 124 de semnături depuse în data de 3 septembrie 2021 și nici cu privire la cele 34 de semnături depuse în data de 6 septembrie 2021, care vizau tot moțiunea de cenzură depusă în 3 septembrie 2021. Toate aceste semnături, împreună cu moțiunea de cenzură au fost comunicate *in corpore* Guvernului de către Președintele Camerei Deputaților în data de 7 septembrie 2021.

Mai mult, deși verificarea condițiilor de validitate pentru inițierea moțiunii de cenzură nu s-au realizat la momentul depunerii moțiunii de către structurile parlamentare cu atribuții în acest sens, conform Regulamentului activităților comune ale celor două Camere, ulterior, depunerii cererii de soluționare a conflictului juridic de natură constituțională formulat de prim-ministru, moțiunea de cenzură depusă în 3 septembrie a.c., comunicată în 7 septembrie a.c., a fost citită în Plenul reunit al celor două Camere ale Parlamentului în data de 9 septembrie a.c.

În consecință, prin raportare la argumentele enunțate mai sus, considerăm că instanța de contencios constituțional ar trebui să constate existența unui conflict juridic de natură constituțională între Parlament, pe de o parte și Guvern, pe de altă parte, rezultat din faptul că Parlamentul României nu a verificat la momentul depunerii moțiunii de cenzură condițiile de validitate pentru inițierea respectivei moțiuni (veridicitatea semnăturilor, apartenența politică a semnatarilor și, îndeosebi, întrunirea numărului de parlamentari semnatori prevăzuți în Constituție), însă a continuat procedura constituțională a moțiunii de cenzură prin prezentarea acesteia în Plenul reunit al celor două Camere ale Parlamentului în absența unei confirmări a validității moțiunii de cenzură la momentul depunerii acesteia, în data de 3 septembrie 2021. Continuarea procedurii moțiunii de cenzură în condițiile în care nu a fost validată prin verificare condiția constituțională a numărului minim de parlamentari necesar pentru a depune moțiunea reprezintă un comportament neloyal al Parlamentului față de Guvern în raporturile constituționale dintre cele două autorități publice, de natură să afecteze activitatea Guvernului și să conducă chiar la demiterea acestuia.

4. Cu privire la al treilea argument formulat în cererea de soluționare a conflictului juridic de natură constituțională

Guvernul României își însușește și cel de-al treilea argument expus de autorul cererii de soluționare a conflictului juridic de natură constituțională.

Astfel, prin raportare la textul constituțional din art. 113 alin. 2 teza a doua, rezultă că moțiunea de cenzură inițiată se comunică Guvernului României la data depunerii. Prezentarea moțiunii de cenzură depusă Birourilor permanente ale celor două Camere nu este o condiție procedurală de rang constituțional, ci una de rang regulamentar.

Ca atare, exclusiv prin raportare la textul constituțional, rezultă că o moțiune de cenzură depusă la cele două Camere ale Parlamentului se comunică Guvernului la data depunerii. Constituția nu face nicio altă precizare. De altfel, interpretarea sistematică a art. 113 alin. 2 ne arată că respectivul articol cuprinde două teze distincte: pe de o parte cuprinde condiția numărului minim necesar pentru a putea iniția o moțiune de cenzură, pe de altă parte cuprinde condiția comunicării moțiunii de cenzură Guvernului la data depunerii. Prima teză instituie o competență discreționară pentru inițierea unei moțiuni de cenzură (parlamentarii aleg dacă și când inițiază o moțiune de cenzură în condițiile prevăzute de ipoteza normei), iar a doua teză instituie o competență legată pentru Parlament prin reprezentanții săi (în speță Președintele Camerei Deputaților) de a comunica moțiunea de cenzură la data depunerii sale la Parlament.

Analizând amendamentele depuse în Adunarea Constituantă cu privire la proiectul de Constituție și motivarea Comisiei pentru redactarea proiectului de Constituție în sensul admiterii sau respingerii amendamentelor formulate, am identificat cu privire la art. 111 din proiectul de Constituție (care se referea la procedura moțiunii de cenzură) motivarea respingerii amendamentului nr. 798 care prevedea că „Moțiunea de cenzură se dezbate după trei zile de la data când a fost depusă în ședința comună a celor două Camere”. Astfel, Comisia de redactare a proiectului de Constituția a respins acest amendament motivând, printre altele, că „Textul alineatului 2 precizează că moțiunea de cenzură se comunică Guvernului la data depunerii, adică la data înregistrării ei la Secretariatul general al Camerei Deputaților sau, după caz, al Senatului care o comunică Guvernului” (a se vedea Dumitru Ioncică (coord.), *Geneza Constituției României 1991. Lucrările Adunării Constituante*, Ed. R.A. Monitorul Oficial, București, 1998, p. 654).

Având în vedere toate argumentele de mai sus, precum și scopul normei constituționale de a asigura stabilitatea guvernamentală, considerăm că intenția legiuitorului constituant a fost una neechivocă, în sensul comunicării imediat după înregistrarea la cele două Camere a moțiunii de cenzură, indiferent de rezultatul verificării condițiilor de validitate privind inițierea acesteia. Verificarea condițiilor de validitate cu privire la inițierea moțiunii de cenzură conform art. 113 alin. 2 teza

întâi din Constituție prezintă relevanță pentru continuarea etapelor constituționale ulterioare ale procedurii moțiunii de cenzură (citirea, dezbateră și votarea). În schimb, condiția comunicării moțiunii de cenzură la data depunerii conform art. 113 alin. 2 teza a doua din Constituție prezintă relevanță din perspectiva raporturilor constituționale dintre Parlament și Guvern, în sensul că depunerea moțiunii de cenzură, indiferent de soarta viitoare a acesteia în cadrul forului legislativ este o situație de fapt care vizează funcționarea Guvernului și, pe cale de consecință, trebuie adusă la cunoștința Guvernului de îndată.

Or, așa cum rezultă din situația de fapt, moțiunea de cenzură depusă în data de 3 septembrie 2021 a fost comunicată de Președintele Camerei Deputaților abia în data de 7 septembrie 2021, cu încălcarea prevederilor art. 113 alin. 2 teza a doua din Constituție.

De asemenea, dacă analizăm sistematic și prevederile art. 94 alin. 1 din Regulamentul activităților comune ale celor două Camere, nu rezultă cu necesitate faptul că prezentarea moțiunii de cenzură trebuie să se facă în birourile permanente în aceeași zi în care a fost depusă în Parlament, însă comunicarea moțiunii către Parlament trebuie să se realizeze în aceeași zi în care moțiunea a fost depusă. Această interpretare sistematică este fundamentată și de o logică instituțională.

Astfel, condiția regulamentară a prezentării moțiunii de cenzură în Birourile permanente are menirea de a asigura verificarea condițiilor de validitate pentru inițierea moțiunii de cenzură (existența numărului minim de parlamentari prevăzut de Constituție, respectiv a voinței exprese, individuale și unilaterale a acestora de a susține respectiva moțiune de cenzură, prin semnătură olografă în original), având relevanță din perspectiva activității interne viitoare a celor două Camere raportat la moțiunea de cenzură (stabilirea ședințelor de plen pentru citirea și dezbateră moțiunii).

În schimb, comunicarea moțiunii de cenzură în aceeași zi cu depunerea acesteia este o condiție prevăzută atât la nivel constituțional, cât și la nivel regulamentar pentru că vizează raporturile de putere dintre Parlament (unde s-a inițiat o moțiune de cenzură) și Guvern (autoritatea împotriva căreia s-a inițiat moțiunea de cenzură). Prin depunerea moțiunii de cenzură s-a declanșat controlul parlamentar împotriva Guvernului. Prin comunicarea moțiunii de cenzură depuse, Parlamentul atenționează încă dintr-o fază incipientă Guvernul că există o moțiune de cenzură îndreptată împotriva sa, pentru ca acesta din urmă să-și reconsidere comportamentul instituțional în fața unui pericol de pierdere a mandatului.

Dacă am accepta ideea că Parlamentul poate comunica moțiunea de cenzură Guvernului oricând după depunerea acesteia, am putea ajunge la abuzuri din partea Parlamentului, inclusiv prin comunicarea moțiunii de cenzură cu o zi înainte de a se dezbate sau chiar în ziua dezbaterii. Chiar dacă am utilizat un argument de tipul *reductio ad absurdum*, acesta este util pentru a înțelege de ce comunicarea moțiunii de cenzură Guvernului în ziua în care aceasta a fost depusă este o condiție constituțională care nu poate fi încălcată și, dacă a fost încălcată, nu poate fi acoperită ulterior.

Comportamentul neconstituțional și neloial al Parlamentului prin Președintele Camerei Deputaților nu poate fi justificat prin argumentul că Birourile permanente ale celor două Camere nu s-au putut întruni din lipsă cvorum în ședințele convocate în datele de 3, 4, 6 și 7 septembrie 2021. Aspectele legate de modul de funcționare și de organizare a celor două Camere vizează exclusiv o activitate internă, care nu reflectă raporturile constituționale dintre Parlament și Guvern. În schimb, comunicarea moțiunii de cenzură inițiate și depuse de parlamentari este o activitate de rang constituțional, care trebuie respectată în spiritul și litera sa, ceea ce nu s-a întâmplat în speța dedusă judecării Curții Constituționale.

Rațiunea pentru care legiuitorul constituent a instituit acest moment temporal al comunicării a fost tocmai aceea de a nu se permite complinirea lipsurilor cererii introductive. Or, în speța dedusă judecării, comunicarea către Guvern a moțiunii de cenzură depuse în data de 3 septembrie a.c. peste termenul constituțional a permis inițiatorilor înlocuirea semnăturilor neregular depuse și completarea în acest mod a numărului minim de semnatori cerut de Legea fundamentală. Această conduită abuzivă în exercitarea unei competențe constituționale plasează Parlamentul în afara cadrului constituțional.

În concluzie, prin raportare la situația de fapt solicităm Curții Constituționale să constate existența unei situații juridice conflictuale de rang constituțional care s-a născut din încălcarea de către Parlament a dispozițiilor constituționale cu privire la **modul în care a fost inițiată și depusă moțiunea de cenzură (nerespectarea condiției numărului minim de parlamentari necesar pentru a iniția o moțiune și lipsa verificării condițiilor de validitate necesare pentru inițierea moțiunii)**, respectiv din încălcarea dispozițiilor constituționale cu privire la **modul în care moțiunea de cenzură inițiată și depusă contrar Constituției a fost comunicată Guvernului ulterior datei depunerii**.

Considerăm că depășirea prezentului conflict juridic de natură constituțională poate fi realizată numai prin sancționarea de către Curtea Constituțională a

București

Parlamentului, care și-a realizat în mod abuziv competența prevăzută la art. 113 alin. 2 din Constituție. În consecință, solicităm Curții Constituționale să constate că nerespectarea prevederilor art. 113 alin. 2 din Constituție atât sub aspectul condițiilor de validitate pentru inițierea moțiunii de cenzură, cât și sub cel al obligației comunicării acesteia către Guvern la data depunerii, împiedică continuarea derulării procedurii parlamentare prin trecerea la etapa dezbaterii și votării moțiunii de cenzură depusă în data de 3 septembrie a.c. și comunicată Guvernului în data de 7 septembrie a.c.

Cu deosebită considerație,

PRIM-MINISTRU

FLORIN-VASILE CÎȚU